

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ
[CURRENT ISSUES IN PSYCHOLINGUISTICS /
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПСИХОЛИНГВИСТИКИ]

УДК 811.134.2'42

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 21.01.2019 р.

Перевірено на plagiat [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 23.01.2019 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 92.51 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.35.07>

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ ЯК ПРОВІДНИК МІЖ
ЙОГО УНІВЕРСАЛЬНІСТЮ Й ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЮ
МАРКОВАНІСТЮ

Наталія Миколаївна Попова (м. Київ, Україна)

popovanatala425@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено вивченню механізмів перетворення універсальних концептів на лінгвокультурні ментальні одиниці, суттєве місце серед яких посідає інтерпретаційне поле концепту, що є низкою когнітивних ознак, які певним чином інтерпретують образ та поняттєвий зміст концепту в ході його практичного осмислення людиною або колективною свідомістю. У ході дослідження вивчалися зміни в межах прототипного ядра та концептуального поля, що виникають завдяки розширенню інтерпретаційного поля концепту в ході його історичного розвитку. Шляхом семантико-когнітивного та порівняльного аналізу досліджено зміни в межах інтерпретаційного поля концептів CABALLERO, BANDERA та MACHO. З'ясовано, що розширення інтерпретаційного поля супроводжується модифікацією поняттєвого, асоціативного та аксіологічного складників концепту під впливом соціо-історичних та психоемоційних особливостей, властивих представникам іспанського народу, що відображено в оцінній, поняттєвій, пареміологічній,

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

утилітарній та регулятивній зоні інтерпретаційного поля концептів. Встановлено, що набуття універсальним концептом лінгвокультурної специфіки відбувається на межі його переходу із філософського, релігійного або державно-ідеологічного типу свідомості до повсякденно-побутового, де концепт переосмислюється іспанцями відповідно до їхнього світобачення та реалій життя. Межі інтерпретаційного поля концепту розширюються завдяки його інтелектуальній рефлексії під впливом історичної пам'яті народу, розкриваючись у літературних творах, музиці, живописі, кінематографі.

Ключові слова: універсальний концепт, лінгвокультурний концепт, інтерпретаційне поле, прототипне ядро, концептуальні ознаки, тип свідомості.

**CONCEPT INTERPRETATION FIELD AS A CONDUCTOR BETWEEN
 CONCEPT UNIVERSALITY AND ITS LINGVOCULTURAL
 SPECIFICITY**

Natalia M. Popova (Kyiv, Ukraine)

popovanatala425@gmail.com

PhD (Philology), associate professor at Romance Philology Department

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the study of the mechanisms of universal concepts transformation into linguocultural mental units, a significant place among which belongs to the concept interpretive field which is defined as a series of cognitive characteristics interpreting the concept image and its notional content during its personal or collective consciousness practical comprehension. Changes within the prototype core and the conceptual field, arising due to the expansion of concept interpretation field during its historical development, have been analyzed in the research. Due to the semantic-cognitive and comparative analysis, changes within the interpretive field of the Spanish concepts CABALLERO, BANDERA and MACHO have been determined. It was clarified that the expansion of the interpretation field is accompanied by the modification of concept notional, associative and axiological components under the influence of social, historical,

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its linguocultural specificity (in Ukrainian) [Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturnoyu markovanistyu]

© Popova N. M. [Popova N. M.] *popovanatala425@gmail.com*

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

psychological and emotional peculiarities of the Spaniards. These modifications are reflected in the evaluative, conceptual, paremiological, utilitarian and regulatory zones of the concept interpretative field. It is established that the acquisition of the linguistic-cultural specificity by a universal concept occurs during its transition from the philosophical, religious or state-ideological type of consciousness to the everyday-life one, where the concept is rethought by the Spaniards in accordance with their world view and life realities. The boundaries of the concept interpretation field are expanded by its intellectual reflection under the influence of the people's historical memory and revealed in literary works, music, painting and cinematography.

Key words: *universal concept, linguocultural concept, interpretive field, prototype core, conceptual characteristics, type of consciousness.*

**ИНТЕРПРЕТАЦИОННОЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТА КАК ПРОВОДНИК
МЕЖДУ ЕГО УНИВЕРСАЛЬНОСТЬЮ И ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ
МАРКИРОВАННОСТЬЮ**

Наталья Николаевна Попова (г. Киев, Украина)
popovanatala425@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент кафедры романской филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена изучению механизмов преобразования универсальных концептов в лингвокультурные ментальные единицы, существенное место среди которых принадлежит интерпретационному полю концепта, под которым подразумевается совокупность когнитивных признаков, интерпретирующих образ и понятийное содержание концепта в ходе его практического осмысления человеком или коллективным сознанием. В исследовании изучались изменения в пределах прототипного ядра и концептуального поля, возникающие благодаря расширению интерпретационного поля концепта на протяжении его исторического развития. Путем семантико-когнитивного и сравнительного анализа исследованы изменения в пределах интерпретационного поля испанских концептов CABALLERO, BANDERA и

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

**Интерпретационное поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною
маркованістю** (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его
универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© *Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com*

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

МАСНО. Выяснено, что расширение интерпретационного поля сопровождается модификацией понятийного, ассоциативного и аксиологического компонентов концепта под влиянием социо-исторических и психоэмоциональных особенностей, присущих представителям испанского народа, что отражается в оценочной, понятийной, паремиологической, утилитарной и регулятивной зоне интерпретационного поля концептов. Установлено, что приобретение универсальным концептом лингвокультурной специфики происходит после его перехода из философского, религиозного или государственно-идеологического типа сознания в повседневное-бытовое. На этом этапе концепт переосмысливается испанцами в соответствии с их мировоззрением и реалиями жизни. Границы интерпретационного поля концепта расширяются благодаря его интеллектуальной рефлексии под влиянием исторической памяти народа, результаты которой отображаются в литературных произведениях, музыке, живописи, кинематографе.

Ключевые слова: универсальный концепт, лингвокультурный концепт, интерпретационное поле, прототипное ядро, концептуальные признаки, тип сознания.

Питання визначення ступеня універсальності чи культурно детермінованої маркованості складників національної концептосфери народу безліч разів піднімалося в наукових працях, розділившись на досить полярні погляди науковців. Деякі з них, зокрема А. Вежбицька, С. Воркачов, В. Карасик вважають, що будь-який концепт, властивий національній концептуальній системі, відзначається лінгвокультурною специфікою [1; 2; 4], оскільки він існує й розвивається в специфічному середовищі народної свідомості, формування якої визначають історико-культурні та психоемоційні чинники, до яких належать особливості менталітету, характеру, протікання психічних процесів у свідомості носіїв певної концептосфери й мови. Інші ж учені (З. Попова, Й. Стернін, Х. Луке Дуран) вважають, що свідомості людини як представника людської раси з подібними фізичними властивостями й потребами властиві універсальні концепти [6; 15], які відображають загально затребувані реалії навколишнього світу.

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturnoyu markovanistyu]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Актуальність нашого дослідження зумовлено зацікавленістю лінгвістів у визначенні механізмів перетворення універсальної ментальної одиниці на культурно марковану.

Наукова новизна нашої розвідки полягає у визначенні ролі інтерпретаційного поля концепту в його розвитку та встановленні меж виокремлення універсальності на культурної специфічності ментальних одиниць.

Мета даного дослідження – з'ясувати, яким чином впливає розвиток інтерпретаційного поля концепту на його внутрішні складники, і чи модифікують вони універсальний концепт відповідно до особливостей його культурного оточення.

Об'єктом дослідження є поняттєвий, асоціативний та аксіологічний складники універсальних концептів, занурених у іспанську національну концептосферу. **Предметом** дослідження є зміни в межах прототипного ядра та концептуального поля, що виникають під впливом розширення інтерпретаційного поля концепту представниками іспанської нації.

Для досягнення поставленої мети перш за все необхідно з'ясувати, що ж є інтерпретаційним полем концепту та які чинники впливають на його розвиток. Застосування теорії поля в лінгвістиці набуло досить великого поширення. У лексикології досліджуються лексико-семантичні поля (М. М. Покровский, Ю. Н. Караулов, Г. С. Щур), що об'єднують тематичні, синонімічні групи лексики, лексико-граматичні поля, до яких входять слова одного словотворчого типу або ті, що пов'язуються подібними морфологічними зв'язками; номінативно-функціональні поля, що модально-часові, поліпредикативні, конверсні, детермінантні граматичні модифікації [3, с. 151]. Й. Трір запропонував поділяти поля на понятійні та лексичні, перші з яких є ширшими і містять у собі взаємопов'язані між собою поняття, організовані навколо центрального елемента, тобто прототипу. Тоді як лексичні поля, що можуть входити в понятійне поле, є семантичним простором слова [5, с. 176].

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© *Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com*

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Прототипом асоціативних полів стали «елементарні семантичні поля» В. Порцига [10, с. 49], який звернув увагу на те, що одні лексеми обов'язково асоціюються з іншими, відіграючи роль предиката. У «Російському асоціативному словнику» під редакцією Ю. М. Караулова асоціативні поля, що визначаються не лише як фрагмент лексико-граматичних відносин, але й як фрагмент образів свідомості, мотивів та оцінок [9, с. 521].

Когнітивна лінгвістика також запозичила польову структуру для опису концепту, яка характеризується ядром, ближньою та дальньою периферією.

Сукупність усіх можливих форм, що більшою чи меншою мірою репрезентують концепт у мові, З. Попова називає «номінативним полем» концепту. На її думку номінативне поле вирізняється комплексним характером, включаючи в себе усі традиційні угруповання лексики, що належить до різних частин мови – лексико-семантичні групи, лексико-семантичні поля, лексико-фразеологічні поля, синонімічні ряди, асоціативні поля [6, с. 47].

Ядром номінативного поля концепту є прямі номінації самого концепту, а периферією номінативного поля є номінації когнітивних ознак концепту. Наприклад, до ядра номінативного поля концепту *TORO* увійдуть лексеми *buey, semental, novillo, bovino, res* та ін., а до периферії – *ensabanado, meano, acarnerado, acochinado, albardado, aleonado, alto de agujasamachorrado, ancho, acejado, aparejado, apelado, apretado, arrosalado, fuerte como un toro, tozudo como un buey* та багато інших.

В. А. Маслова по-іншому інтерпретує розподіл концепту за польовим принципом. Вона описує методику проведення концептуального аналізу як розподіл концепту на ядро й периферію, де ядро – це словникові значення лексеми, за допомогою яких виявляється специфіка мовного вираження, а периферія – це суб'єктивний досвід, різні прагматичні складові лексеми, конотації та асоціації [7, с. 60]. Оскільки когнітивні ознаки концепту можуть проявлятися уже в самій лексемі-репрезентанті концепту, то більш доцільним видається його структурування за принципом виявлення ознак його

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturnoyu markovanistyu]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

суб'єктивного сприйняття. Інша справа, що когнітивні ознаки можна класифікувати від більш яскравих до менш яскравих.

Своєю появою теорія прототипного поля завдячує вивченню лінгвістами механізмів функціонування людської свідомості (М. Бреаль і Дж. Дармстетер), до яких вони звернулися, розробляючи теорії історичної семантики (праці Ф. де Соссюра, Е. Бенвеніста, Є. Куриловича, Л. Теньєр, А. Мартіна та ін.).

З'ясувавши, що категорії людської свідомості не є дискретними, Д. Герарте висунув думку про те, що дифузні категорії утворюють континуум, у якому, ймовірно, існують більш центральні / прототипні категорії, що пояснюються наявністю ядерних і периферійних елементів у будь-якої категорії [14, с. 99].

Порівнюючи теорію прототипів із теорією концептуального поля, що розроблена на східнослов'янських теренах когнітивної лінгвістики, і згідно з якою концепт має ядро з відносно постійними концептуальними ознаками, ближню та дальню периферію та співвідносячи її з нашою теорією про поступове ускладнення концептуальних рівнів з переходом від конкретики до абстрактності [8, с. 134], можна припустити, що вони є подібними, а різниця їхнього теоретичного обґрунтування пов'язана із тим, що розвиток східної та західної когнітивної лінгвістики відбувався незалежно один від одного.

Зважаючи на об'єкт нашого дослідження, ми звертаємося до ще одного виду поля – інтерпретаційного, яке відіграє важливу роль у перетворенні концепту із універсального на культурно детермінований. Інтерпретаційне поле – це низка когнітивних ознак, які певним чином інтерпретують образ та поняттєвий зміст концепту в ході його практичного осмислення людиною. Це ніби додаткові роздуми народу над змістом концепту. Воно визначає гносеологічний аспект розвитку ментальної одиниці: як вона сприймаються та інтерпретуються колективною свідомістю відповідної нації. Зміни, що з'являються в інтерпретаційному полі концепту з часом, свідчать про його розвиток. Особливості ж інтерпретаційного поля

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]© *Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com*

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

концепту в конкретний історичний момент дають можливість з'ясувати його лінгвокультурну забарвленість.

Вивчаючи прототипні категорії, ми, з одного боку, бачимо, що вони є універсальними для усіх народів. Як зазначає іспанський дослідник Х. Луке Дуран, незважаючи на велику лексичну і концептуальну різноманітність, слово виконує ту саму функцію у всіх мовних картинах світу, оскільки своєю появою завдячує однаковим людським потребам, зумовленим біофізичними та психологічними характеристиками людської істоти [15, с. 16]. Але з іншого боку семантика лексичних одиниць та когнітивні механізми сприйняття й інтерпретації інформації про навколишній світ завжди є культурно детермінованим, оскільки вони залежать від національної концептосфери, культурно-історичних та суспільно-побутових умов, які соціокультурне середовище накладає на прототипні категорії.

Так, концепт *CABALLERO*, представлений у мовній картині світу лексемами *hidalgo, caballero*, будучи тісно пов'язаним із концептом базового рівня *CABALLO* та концептом *HONOR*, в іспанській культурі характеризується яскраво-вираженими концептуальними ознаками, які відрізняють його від універсального концепту *ЛИЦАР*, у широкому смислі властивого усім культурним спільнотам. Його специфічними характеристиками є *належність до шляхетного роду, незалежно від наявності у нього матеріальних багатств; дух авантюризму, властивий іспанцям; відданість монарху та служіння богу, який скеровує лицарські вчинки; захист слабких, знедолених, ображених, пов'язаний із добротою і щиросердністю іспанського характеру та прагненням справедливості, яка нерозривно асоціюється з Богом; боротьба із підступним ворогом, якого можуть уособлювати дракони, завойовники, лінощі, негативні емоції, відсутність кохання тощо* [8, с. 362]. Відвага, сміливість, авантюризм, відданість і пристрась з огляду на *запальний іспанський темперамент*, що сформувався на тлі територіально-побутових та суспільно-історичних умов, виступають базовими концептуальними елементами прототипного ядра. Вони яскраво презентують відмінності іспанського концепту від англійського

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturnoyu markovanistyu]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

knight, французького *мушкетер*, українського *козак*, японського *самурай*, американського *cowboy*, *ranger*.

Типовість базових категорій для даного суспільства та їхнє засвоєння з народження також відіграють важливу роль у подальшій інтерпретації семантичних значень, способі їх метафоризації, розширення чи звуження, пейоризація (набуття зневажливого відтінку значення) або ушляхетнення. Важливість цих чинників підкреслив у своєму дослідженні Х. Бартол Ернандес, вивчаючи способи відбору лексичних одиниць носіями мови [11, с. 100].

Базуючись на теорії прототипів, причинами семантичних змін мовних одиниць, які вербалізують культурно детерміновані концепти, можна вважати частотність використання одних базових категорій у порівнянні з іншими. Ті, які значно частіше асоціюються у свідомості іспанців із певним фрагментом їхнього життя та світовідчуття, мають значно більше шансів отримати додаткові асоціативні вектори, розширити свою аксіологічну складову та понятійне наповнення. Відповідно, їхнє прототипне ядро еволюціонує значно швидше завдяки більшій мінливості концепту й ширшим зв'язкам з іншими концептуальними полями. Зміна семантики мовних одиниць може передувати або ж бути наслідком концептуальних змін.

Так, наприклад, одним із найбільш яскравих базових елементів, які в іспанців асоціюються із славетним минулим Іспанської монархії є концепт *BANDERA*. Ця лексема слугувала основою для формування в іспанській мові похідних слів, таких як *abanderar*, *abanderado*, *abanderamiento*. Оскільки *bandera* невід'ємно асоціюється із людиною, яка несе прапор, дієприкметник *abanderado* також набуває рис базової категорії, завдяки чому швидко субстантивується та розширює своє семантичне значення. У «Diccionario Histórico de la Lengua Española» фіксуються наступні його значення:

1) *el que lleva la bandera o estandarte* (наводяться приклади із писемних текстів 1786 р.);

2) *oficial destinado a llevar la bandera o insignia de un cuerpo armado* (приклади 1770–1914 pp.);

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

3) *persona que lleva la bandera en las procesiones, regocijos u otros actos públicos* (приклади 1725–1945 pp.);

4) *portavoz, representante o un paladín de una causa, movimiento u organización* (приклади 1837–1949 pp.);

5) *caballero que poseía grandes feudos y que tenía derecho a llevar bandera cuadrada con sus armas en los ejércitos del Rey, sosteniendo a sus expensas a los arqueros y ballesteros que reúnen entre sus vasallos cuando se publicaba la guerra* (приклади 1833 p.) [12, с. 7], що свідчить про розширення інтерпретаційного поля цього універсального концепту в межах суспільно-побутового типу іспанської свідомості, про його переосмислення, у ході якого він набуває специфічних рис і відтінків, властивих світобаченню іспанського народу, оскільки його аксіологічна складова й асоціативне поле змішуються з полями інших лінгвокультурних концептів, впливові яких він піддається. Відбувається просякнення універсального концепту особливим національним духом в процесі його актуалізації.

Інтерпретаційне поле концепту можливо розкласти на поняттєву, оцінну, утилітарну, регулятивну зони, які визначаються внутрішньою смисловою єдністю та об'єднують когнітивні ознаки, близькі за своїм змістом.

Поняттєву зону концепту іспанського *MACHO* з когнітивними ознаками, набутими завдяки досвіду та взаємодії з об'єктами, що відображаються концептом, у мовній картині світу Іспанії представлено категоріями *varón, amante, socio, deseo, relación, mujer, hijo* [13].

Оцінна зона інтерпретаційного поля концепту репрезентує його оцінку суспільством. Так, іспанський *macho*, походючи від іспанського *hidalgo* та увібравши риси іспанських конкістадорів та індіців, характеризується когнітивними ознаками, вербалізованими прикметниками *arrogante, jactancioso, honesto, atractivo, valiente* [13]. На відміну від більшості європейських культур інтерпретаційне поле іспанського концепту *MACHO* у XIX–XX століттях набуває значної кількості ознак із негативною конотацією: *agresivo, prevalente, violente, desprecioamujeres, dominación, desigualdad* [13],

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturnoyu markovanistyu]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

що значною мірою пов'язано з історично складеним становищем жінки в Іспанії, яке полярно змінюється із розвитком феміністичного руху, який у цій країні набуває досить агресивних рис.

Утилітарна зона інтерпретаційного поля концепту характеризує прагматичне ставлення до денотату, а також знання про можливості взаємодії з ним з метою реалізації прагматичних намірів. Об'єкт, що репрезентується концептом *MACHO* в іспанській національній свідомості, *звabлює, зачаровує, зневажає, може образити, може захистити, ненадійний в стосунках з жінками, намагається домінувати*. Утилітарна зона відрізняється від поняттєвої тим, що об'єктивні ознаки й властивості денотату концепта осмислюються та піддаються інтелектуальній рефлексії: *tiene muchos hijos de diferentes mujeres* (енциклопедична зона) → *поганий чоловік* (утилітарна зона).

Регулятивна зона інтерпретаційного поля визначає, як варто і як не варто поводитися з денотатом концепту, тобто вона визначає можливі типи поведінки з денотатом концепту на основі наявних знань та зроблених логічних висновків про нього: *можна спілкуватися, ходити на побачення, просити про допомогу*; не варто *мати серйозні стосунки, народжувати дітей, зверхньо ставитися*.

Соціально-культурна зона інтерпретаційного поля відображає зв'язок концепту з його звичаями народу та культурою. Саме тут задіяно історично-культурну пам'ять народу – унікальний контекст поєднання територіально-кліматичних, геополітичних, побутових, емоційно-перцептивних, ментальних особливостей народу та його життєвого досвіду. Так, через загострення боротьби за рівноправність в Іспанії та надзвичайно широкий розвиток феміністичних течій, лексема *tacho* майже не використовується в сьогоденні. Її вживають лише тоді, коли йдеться про права тієї чи іншої статі й, переважно, з негативним або зневажливим ставленням. Вигуки з цією лексемою виражають негативне ставлення до ситуації, яка склалася:

– *Tendremos el examen mañana a las nueve.*

– *¡Jo((d)er), macho! No podré estudiar.* (Дідько! Я не зможу підготуватися) [16, с. 4].

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© *Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com*

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Пареміологічна зона інтерпретаційного поля концепту відображає уявлення народу про денотат концепту, закріплений у прислів'ях, приказках та афоризмах. Наприклад, приказка *Dos bueyes machos no vienien una misma sieva* актуалізує такі концептуальні ознаки, як *нетерпимість до суперників, незговірливість, відсутність дипломатичності*. Вислів *el macho cabrío* передає зневажливе ставлення до чоловіків, які характеризуються зверхністю, відсутністю галантного поводження з жінками, ненадійністю та егоїзмом: *Pero cualquiera fuera esa primera historia, no pudo evitar el pensar que algo malo debió pasarle a ese macho cabrío* [13]. – Чоловік з авантюрною вдачею, що зверхністю своєї поведінки викликає негативне ставлення до себе, неминуче має потрапити в неприємності.

Отже, універсальний концепт, потрапляючи в інтерпретаційне поле суспільно-побутового рівня свідомості народу завдяки філософській категорії необхідності, набуває специфічної національної маркованості, про що свідчать його когнітивні ознаки поняттєвої, оцінної, утилітарної, регулятивної, соціокультурної та пареміологічної зон інтерпретаційного поля. Зародження культурно детермінованої специфіки концепту починається тоді, коли він з філософського, релігійного або державно-ідеологічного типу свідомості спускається до повсякденно-побутового рівня, занурюючись у історичну пам'ять народу, просякнуту його цінностями.

Подальші перспективи дослідження полягають у встановленні відповіді на питання, наскільки частотним явищем є зміщення ядерних семантичних значень у процесі інтерпретації концепту народною свідомістю, і чи здатна взагалі людська свідомість розширюватися, чи вона лише частково модифікується значеннями, що актуалізуються певними суспільно-історичними процесами в ту чи іншу епоху.

Література

1. Вежбицкая, А. *Понимание культур через посредство ключевых слов* (Москва, 2001), 288.

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю і лінгвокультурною маркованістю]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

2. Воркачѳв, С. Г. ««Куда ж нам плыть?»»: – лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития.» *Язык, коммуникация и социальная среда* 8 (2010): 5–27.
3. Жоламанова, Е. И. «Теория семантического поля: традиции и новации.» *AUCA Academic Review, Section 2: The Humanities* (2009): 149–154.
4. Карасик, В. И. *Языковой круг: личность, концепты, дискурс* (Волгоград, 2002), 477.
5. Караулов, Ю. Н. *Общая и русская идеография* (Москва, 1976), 356.
6. Попова, З. Д., Стернин, И. А. *Когнитивная лингвистика* (Москва, 2007), 314.
7. Маслова, В. А. *Когнитивная лингвистика* (Минск, 2008), 272.
8. Попова, Н. М. «Абстрагування та модель базового рівня у формуванні іспанської національної свідомості.» *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики* 25 (2014): 358–367.
9. *Русский ассоциативный словарь*: в 2 т., том 1 (Москва, 2002), 1776.
10. Степанов, Ю. С. *Концепты. Тонкая пленка цивилизации* (Москва, 2007), 248.
11. Bartol Hernandez, J. A. «Disponibilidad léxica y seleccion del vocabulario. De moneda nunca usada.» *Estudios filológicos dedicados a Jose Engrueta Utrilla* (Zaragoza, 2010): 85–107.
12. *Diccionario Histórico de la Lengua Española* (Madrid, 1951), access <http://web.frl.es/DH.html>
13. «Prensa de España.» *El País*, access www.elpais.es
14. Geeraerts, D. *Diachronic prototype semantics. A contribution to Historical Lexicology* (Oxford, 1997), 207.
15. Luque Durán, J. D. *Aspectos universales y particulares del léxico de las lenguas del mundo* (Granada, 2001), 665.
16. Sanchis, A. «¿Hablamos de machismo?» *El país*, access https://elpais.com/elpais/2018/01/23/opinion/1516724179_082385.html.

References

1. Vezhbickaya, A. *Ponimanie kultur cherez posredstvo klyuchevykh slov* [= *Understanding of Cultures through Key Words*] (Moskva, 2001), 288 (In Russ.).
2. Vorkachyov, S. G. ««Kuda zh nam plyt?»»: – lingvokulturnaya konceptologiya: sovremennoe sostoyanie, problemy, vektor razvitiya [= "Where are We Going to Swim?" – Linguocultural Conceptology: Current State, Problems, Development Vector].» *Yazyk, kommunikaciya i socialnaya sreda* [= *Language, Communication and Social Environment*] 8 (2010): 5–27 (In Russ.).

(Актуальні питання психолінгвістики [Актуальные вопросы психолінгвістики])

Інтерпретаційне поле концепту як провідник між його універсальністю й лінгвокультурною маркованістю (Українською) [Интерпретационное поле концепта как проводник между его универсальностью и лингвокультурной маркированностью (На укр. яз.)]

© Попова Н. М. [Попова Н. Н.] popovanatala425@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

3. Zholamanova, E. I. «Teoriya semanticheskogo polya: tradicii i novacii [= Theory of Semantics Fields: Traditions and Innovations].» *AUCA Academic Review*, Section 2: *The Humanities* (2009): 149–154 (In Russ.).

4. Karasik, V. I. *Yazykovoj krug: lichnost, koncepty, diskurs* [= *Personality's Language Environmental: Concepts, Discourse*] (Volgograd, 2002), 477 (In Russ.).

5. Karaulov, Yu. N. *Obshaya i russkaya ideografiya* [= *General and Russian Ideography*] (Moskva, 1976), 356 (In Russ.).

6. Popova, Z. D., Stermin, I. A. *Kognitivnaya lingvistika* [= *Cognitive linguistics*] (Moskva, 2007), 314 (In Russ.).

7. Maslova, V. A. *Kognitivnaya lingvistika* [*Cognitive linguistics*] (Minsk, 2008), 272 (In Russ.).

8. Popova, N. M. «Abstraguvannya ta model bazovogo rivnya u formuvanni ispanskoyi nacionalnoyi svidomosti [= Abstraction and the Basic Level Model for Spanish National Consciousness Formation.].» *Problemi semantiki, pragmatiki ta kognitivnoyi lingvistiki* [= *Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics*] 25 (2014): 358–367 (In Ucr.).

9. *Russkij asociativnyj slovar: v 2 t.* [= *Russian Associative Dictionary: in 2 vol.*], tom 1 (Moskva, 2002), 1776 (In Russ.).

10. Stepanov, Yu. S. *Koncepty. Tonkaya plenka civilizacii* [= *Thin Covering of Civilization*] (Moskva, 2007), 248 (In Russ.).

11. Bartol Hernandez, J. A. «Disponibilidad léxica y seleccion del vocabulario. De moneda nunca usada [= Lexical Availability and Vocabulary Selection. Never Used Currency].» *Estudios filológicos dedicados a Jose Enguita Utrilla* [= *Philological Studies Dedicated to Jose Enguita Utrilla*] (Zaragoza, 2010): 85–107 (In Spanish).

12. *Diccionario Histórico de la Lengua Española* [= *Historical Dictionary of the Spanish Language*] (Madrid, 1951), access <http://web.frl.es/DH.html> (In Spanish).

13. «Prensa de España.» *El País* [= *The Country*], access www.elpais.es (In Spanish).

14. Geeraerts, D. *Diachronic prototype semantics. A contribution to Historical Lexicology* (Oxford, 1997), 207.

15. Luque Durán, J. D. *Aspectos universales y particulares del léxico de las lenguas del mundo* [= *Universal and Particular Aspects of World Languages Tesauros*] (Granada, 2001), 665 (In Spanish).

16. Sanchís, A. «¿Hablamos de machismo? [Are We Talking about Machismo?].» *El país* [= *The Country*], access <https://elpais.com/elpais/2018/01/23/opinion/1516724179082385.html> (In Spanish).

(Current issues in psycholinguistics)

Concept interpretation field as a conductor between concept universality and its lingvocultural specificity (in Ukrainian) [**Interpretacijne pole konceptu yak providnik mizh jogo universalnistyu j lingvokulturalnoju markovanistju**]

© Popova N. M. [Popova N. M.] popovanatala425@gmail.com